

itt Arany, mennyi okot összehord, hogy valószínűvé tegye a majdnem hihetlent : akadt egy ember, aki megteszi azt, amire régóta vágyódik, nem marad meg álmai világában ez a terv. *Buda halálá-*nak egész cselekménye abból áll, hogy megokolja, miért is cselekszik végül Etele.

Mi magyarok megértjük Arany Jánost, hiszen mindegyikünkben lappang hasonló ernyedtség, cselekvésben való restség, de egy német, francia vagy különösen angol előtt az ilyesmi nehézkességnek, érthetetlen körülményeskedésnek tűnik fel. Ez is egyik oka annak, amiért Aranyt eddig sem értették meg külföldön, s tán ezután sem fogják igazán megérteni.

Arany János tipikus magyar ember a maga józanságával, mértéktartásával, mesterkéeltségével, túlzott önkritikájával, szerénységével és passzív energiátlanságával. Gyulai azt mondotta róla, hogy egyesíti magában népünk erényeit hibái nélkül. Ez talán az elfogult kortárs érthető túlzása, de az bizonyos, hogy erényei is, hibái is, magyar erények és hibák és éppen ezért rokonszenves még hibáiban is.

* * *

Ötven éve halott Arany János s ez az ötven év nem volt szerencsés korszak alkotásai számára. Több oka van ennek, amint ezt *Babits Mihály* (Petőfi és Arany) meg *Horváth János* (Aranytól Adyig) ki is fejtették tanulmányaikban. A kritikusok és irodalomtörténészek előtt mindig megtalálta a méltó elismerést, a közönség azonban hideg maradt. A két tanulmányban kifejtett okokon kívül talán közrejátszott ebben az is, hogy az elmúlt ötven év ízlése legközelebb állott ahhoz, amit neoromantikus szóval jelölnek. Az eredeti egyéniségek, a háborgólelkű forradalmárok, a jóstehetségű félistenek tetszettek. Ilyen korban nem is érvényesülhetett Arany klasszikus nyugalma, a valóság szintjén mozgó józansága. Ez a kor Aranyra *líróját* hangsúlyozta, a «Hamleti lelket» és benne kereste az első «dekadens» költőt. Ez a kép természetesen hamis, hisz minden kor a maga képére és hasonlatosságára formálja át a világot.

Több jel azt mutatja, hogy az eljövendő új korszak ismét a józan ész, a klasszikus mértéktartás s a férfias nyugalom jegyében indul. Reméljük, hogy e következő félszázad meghozza Arany János példamutató egyéniségének és költészetének is a népszerűséget s ezt jól is esik remélni, mert így azt adná a magyar nép az emberiségnek, ami benne a legértékesebb s a legnemesebben emberi és magyar.

Fábián István.

VANNAK KAPUK.

Vannak kapuk, melyek tüskés
drótsövénnyel megsebeznek,
s mások meghitt roppanással
halkan neveden neveznek . . .

Vannak kapuk, miket büszkén,
hangtalanul feléd tárnak,
s mások, hol a kapufélfák
egy-egy öleléssel várnak . . .

Vannak kapuk, hogyha elmégy,
nevetve utánad lesnek
s mások rozszant lécezekkel
vágynón, sokáig keresnek . . .

Vannak kapuk . . . egy bezárult
én mögöttem is . . . s bevallom,
fájó öreg nyikorgását
évek zúgó moraján át,
ma is hallom . . .

Déchi Liane.